

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

ДКС Центр
Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Державне управління: удосконалення та розвиток № 9, 2017

УДК 351.316.35

*О. В. Лучинська,
аспірант кафедри соціальної та гуманітарної політики,
НАДУ при Президентові України*

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ВІЛ/СНІДУ

*Olha Vitaliivna Luchynska,
post-graduate student of social and humanitarian policy at the
National Academy of Public Administration at the President of Ukraine*

IMPROVEMENT OF MECHANISMS OF STATE-PUBLIC COOPERATION IS IN THE SPHERE OF COMBATING HIV/AIDS

У дослідженні дається науково-теоретичне обґрунтування вдосконалення механізмів державного управління у взаємодії з громадськістю з протидії ВІЛ/СНІДу в Україні. Як засвідчив аналіз зарубіжного досвіду боротьби з поширенням ВІЛ/СНІДу, необхідною умовою досягнення позитивних результатів у даній сфері є державно-громадське співробітництво. Стабільність у протидії епідемії неможливо забезпечити за рахунок реалізації одного втручання або заходу в рамках одного відомства або сектора. Щоб розширити охоплення послугами та зробити їх комплексними, послуги з профілактики необхідно інтегрувати з лікуванням, доглядом та підтримкою. Вони мають доповнювати один одного з метою задоволення різних потреб клієнтів. Дослідивши закордонний досвід, автор дійшов висновку, що співпраця державних органів із громадськими організаціями доводить свою високу ефективність на практиці. Саме завдяки використанню співпраці держави та громадськості у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДу можна суттєво стабілізувати епідемію цієї захворюваності та знизити темпи приросту як захворюваності, так і рівня смертності.

In research the theoretical ground of improvement of mechanisms at state administration is given in co-operating with public from counteraction to HIV/AIDS in Ukraine. Analysing of foreign experience of fight witnessed against distribution of HIV/of AIDS, the necessary condition of achievement of positive results in the field of given a state-public collaboration is. Stability in counteraction to the epidemic it is impossible to provide due to realization of one interference or west within the framework of one department or sector. To extend a scope services and do them complex, services in a prophylaxis must be integrated with treatment, supervision and support. They must complement each other from the aim of satisfaction of different necessities of clients. Investigating foreign experience, an author came to the conclusion, that the collaboration of public organs with public organizations leads to the high efficiency in practice. Exactly due to the use of collaboration of the state and public in the field

of counteraction to distribution of HIV/of AIDS it is possible substantially to stabilize the epidemic of this morbidity and bring down growth of both morbidity and level of death rate rates.

Ключові слова: державно-громадська співпраця, соціально небезпечні хвороби, державне управління профілактикою ВІЛ/СНІДУ, механізми державно-громадської взаємодії в сфері протидії ВІЛ/СНІДУ.

Keywords: state-public collaboration, socially dangerous illnesses, state administration of HIV/of AIDS, mechanisms of state-public co-operation, a prophylaxis in the sphere of counteraction to HIV/of AIDS.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сьогодні в Україні спостерігається глибока управлінська криза, що стосується і системи охорони здоров'я. Це призвело до посилення некерованості процесів поширення епідемії ВІЛ/СНІДУ в нашій державі, особливо на тимчасово окупованих територіях, що завдає значних соціально-економічних збитків. Тож сьогодні вкрай необхідними є спільні заходи у сфері протидії ВІЛ/СНІДУ, які плануються всіма суб'єктами державно-громадської співпраці, спрямовані на вирішення проблем протидії епідемії СНІДУ і проводяться на глобальному, національному, обласному та місцевому рівнях, що вимагає наявності відповідних інституцій та координації між ними. Саме тому особливої актуальності набуває вдосконалення механізмів державного управління у взаємодії з громадськістю з протидії ВІЛ/СНІДУ в Україні та розроблення алгоритму оцінювання ефективності функціонування механізмів державно-громадської взаємодії в сфері протидії ВІЛ/СНІДУ в Україні, чим і обумовлено вибір теми дослідження.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. На жаль, не дивлячись на такий стан справ, у вітчизняній науці немає цілісного комплексного дослідження механізмів державно-громадської співпраці у сфері протидії ВІЛ/СНІДУ в Україні, ученими розглядаються лише окремі аспекти даної проблеми, про що засвідчив аналіз наукових праць за даною тематикою, а також існуючої на сьогодні в Україні нормативно-правової бази.

Так, вчені на сьогодні актуалізували такі аспекти управління, як сучасний стан та шляхи вдосконалення законодавства України у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ; дослідження сутності державної політики у сфері протидії ВІЛ/СНІДУ в Україні; проблеми, прогнози, управлінські рішення з питань запобігання поширенню епідемії ВІЛ/СНІДУ.

Так, Дешко Т. досліджував права ВІЛ-позитивних людей і доступність для них послуг [1]. Політиці протидії ВІЛ/СНІДУ та формуванню координаційних механізмів у цій сфері присвятила свої роботи Семігіна Т. [2]. Періодизацію нормативно-правової бази з питань протидії ВІЛ/СНІДУ здійснив у своїй роботі Якобчук А. [3]. Також законодавству у сфері боротьби з епідемією ВІЛ/СНІДУ досліджував Рудий В. [4]. Романенко Є. присвятив свої роботи дослідженню державно-громадського партнерства як засобу формування державної політики [5].

Але, слід зазначити, що наявні наукові публікації є методично розрізненими, базуються на різних теоріях і підходах, мають неузгодженість понятійно-категоріального апарату. Тому цілком слушною є систематизація теоретичних положень про механізми формування та реалізації державної політики України у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ на основі визначення та узгодження стратегічної мети і завдань, сукупності суб'єктів, об'єктів, принципів, методів, засобів та способів державного управління даною сферою.

Крім того, практика довела, що на запобігання поширенню хвороб, головним фактором виникнення яких є соціально ризикована поведінка, вплив одних лише органів влади є абсолютно неефективним. Тому виникає нагальна потреба ефективної співпраці в даній сфері політиків, науковців, медичних працівників, представників вітчизняних та міжнародних громадських організацій. Тож потребує теоретико-методологічного обґрунтування вдосконалення існуючих та запровадження нових механізмів протидії ВІЛ/СНІДУ, і зокрема – державно-громадської співпраці в цій сфері, підтверджуючи актуальність проведення даного дослідження.

Формулювання цілей (мети) статті. Основною метою дослідження є науково-теоретичне обґрунтування удосконалення механізмів державно-громадської співпраці у сфері протидії ВІЛ/СНІДУ в Україні. Державно-управлінська специфіка аналізу виявляється в теоретичному осмисленні механізмів державно-громадської співпраці у протидії ВІЛ/СНІДУ та практичному підході до розробки основних напрямів її удосконалення.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Поняття “державно-громадська співпраця” слід розуміти як взаємодію інститутів державної влади та громадянського суспільства, як таких самоорганізаційних елементів державно-управлінської системи, які володіють концентрованими формами демократії у напрямку реалізації спільної діяльності, основним функціональним спрямуванням їх взаємодії є досягнення згоди, яка стає можливою лише за умови певної спільності між ними щодо реалізації загальнозначущих державно-управлінських рішень [6, с. 209].

Основним функціональним спрямуванням їх взаємодії є досягнення згоди, яка стає можливою лише за умови певної спільності між ними щодо реалізації загальнозначущих державно-управлінських рішень, яка, у свою чергу, досягається на основі компромісу. Це свідчить про те, що державно-громадська сфера, у межах якої розвиваються відповідні форми комунікативної взаємодії між органами державної влади та громадськістю характеризується комунікативно-координаційними властивостями, які забезпечують функціональність державно-управлінської вертикалі

Крім того, слід звернутися до змісту термінів “соціально небезпечні хвороби”, “державне управління профілактикою ВІЛ/СНІДУ”, “механізми державно-громадської взаємодії в сфері протидії ВІЛ/СНІДУ”.

Так, “соціально небезпечні хвороби” – це хвороби, що виникають унаслідок взаємодії людського організму та біологічного чинника (вірус, бактерія) і реалізуються через механізми свідомої ризикованої поведінки, інтенсивно поширюючись у соціальному середовищі, а для стабілізації чи припинення своєї реалізації обов’язково потребують спільного впливу з боку державних інституцій, насамперед галузі охорони здоров’я і споріднених галузей, а також інституцій громадського сектору. І. Хожило визначає соціально значущі хвороби як різновид хвороб людини, що формується та безпосередньо пов’язаний з конкретними умовами соціального буття. За певних негативних (кризових) суспільних явищ соціально значущі хвороби можуть набувати некерованого розвитку та переходити на інший статусний рівень – соціально небезпечні хвороби [7].

“Державне управління профілактикою ВІЛ/СНІДУ” доцільно визначати як організовану самостійну частину загального процесу державного управління охороною здоров’я, яка включає цілеспрямоване вироблення, прийняття та реалізацію мотивованих, організуючих, координуючих і контролюючих впливів на сферу суспільних відносин, що виникають у зв’язку з ВІЛ/СНІДом [8].

“Механізмами державно-громадської взаємодії в сфері протидії ВІЛ/СНІДУ” є механізми формування та реалізації державної політики у сфері протидії ВІЛ/СНІДУ, систему політичних, економічних, соціальних, організаційних та правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління та інституцій громадянського суспільства в організації відповіді на епідемію ВІЛ/СНІДУ [9].

Як засвідчив аналіз зарубіжного досвіду боротьби з поширенням ВІЛ/СНІДУ, необхідною умовою досягнення позитивних результатів у даній сфері є державно-громадське співробітництво. Стабільність у протидії епідемії неможливо забезпечити за рахунок реалізації одного втручання або заходу в рамках одного відомства або сектора. Щоб розширити охоплення послугами та зробити їх комплексними, послуги з профілактики необхідно інтегрувати з лікуванням, доглядом та підтримкою. Вони мають доповнювати один одного з метою задоволення різних потреб клієнтів.

Дослідивши закордонний досвід, ми дійшли висновку, що співпраця державних органів із громадськими організаціями доводить свою високу ефективність на практиці. Саме завдяки використанню співпраці держави та громадськості у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ можна суттєво стабілізувати епідемію цієї захворюваності та знизити темпи приросту як захворюваності, так і рівня смертності.

Саме тому формування інтегрованої системи взаємодії держави та громадськості має стати однією з найважливіших цілей державної влади у сфері боротьби з ВІЛ/СНІДом в Україні. Очікуваним результатом такої взаємодії буде покращення епідемічної ситуації та посилення державного і громадського контролю у даній сфері.

Аналіз світового досвіду доводить, що для підвищення ефективності співпраці державних органів та інституцій громадянського суспільства у боротьбі з ВІЛ/СНІДом необхідно дотримуватися таких принципів:

- партнерства (усі залучені до реалізації програм повинні мати спільні цілі, вагомі мотиви до дій, засоби для роботи, які не суперечать інтересам партнерів і одночасно підсилюють їхні можливості виконувати основні функції);
- багаторівневості (до участі в реалізації програм залучаються представники всіх рівнів – центральні, регіональні, місцеві);
- міжгалузовості (максимально ефективною робота може бути за умови спільних зусиль різних галузей).

Недотримання зазначених принципів призводить до того, що плани та діяльність різних секторів можуть дублювати одне одного та матимуть незначний вплив на епідемію. У галузі протидії ВІЛ/СНІДУ зараз працює велика кількість організацій. Ефективним інструментом запобігання такого дублювання є встановлення якісних партнерських відносин. Тому, незважаючи на певні досягнення, національна протидія СНІДУ потребує значного посилення та координації. Уряд України має здійснити широкомасштабні зміни у національних системах планування, фінансування, менеджменту та координації з метою реалізації ефективних національних заходів із протидії СНІДУ.

Проведений аналіз нормативно-правової бази державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ в Україні показав, що вона складається з міжнародних ратифікованих Україною та національних нормативно-правових актів, до яких належать закони, постанови і розпорядження Верховної Ради України, укази і розпорядження Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, накази, рішення колегій, рекомендації та інструкції Міністерства охорони здоров’я України, інших центральних органів виконавчої влади та інші документи.

Дослідження засвідчило, що в цілому сучасна українська нормативно-правова база з питань протидії ВІЛ/СНІДУ концептуально наслідує міжнародні основоположні принципи і стандарти, є досить розгалуженою, прогресивною і такою, що відповідає викликам епідемії, а її поступовий розвиток свідчить про якісні зміни її змісту, загострення соціальної спрямованості та підвищення відповідальності, поглиблення міжгалузевої взаємодії, розширення співпраці з громадянським сектором і міжнародною спільнотою, урядами інших держав.

Проте, хоч законодавство України забороняє дискримінацію на підставі ВІЛ статусу, захищає конфіденційність пацієнта та гарантує рівні права людям, які живуть з ВІЛ чи постраждали від ВІЛ, такий захист не охоплює деякі уразливі групи, а правозахисних механізмів чи систем, що допомогли б таким категоріям населення користуватися своїми законними правами, не існує.

У той час, коли наявні приклади успішної державно-громадської співпраці, відсутність сильного координуючого органу національного рівня суттєво утруднює можливості України в акумулюванні ефективної інтегрованої національної протидії ВІЛ. Крім того, значних зусиль потребує зміцнення співпраці між міністерствами, підвищення ефективності регіональних координаційних рад та покращення комунікації й роботи з клієнтами у різних структурах сфери охорони здоров’я.

Проаналізувавши правові засади державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ в Україні, можна дійти висновку, що сучасна українська нормативно-правова база у даній сфері відповідає основоположним міжнародним принципам і стандартам, є досить розгалуженою. Проте дослідження показало й ряд недоліків у нормативно-

правовому забезпеченні окресленої сфери, а саме: фрагментарність українського законодавства щодо захисту прав ВІЛ-позитивних осіб, несистемність правового поля у сфері охорони громадського здоров'я, а також наявність можливостей для умисного або неумисного порушення прав людей, яких торкнулась проблема ВІЛ.

На сьогодні існує потреба в подальшому удосконаленні нормативно-правового забезпечення державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДу в Україні, якісних змінах у змісті законодавчих актів, загостренні соціальної спрямованості та підвищенні відповідальності, поглибленні міжгалузевої взаємодії, розширенні співпраці з організаціями громадянського суспільства і міжнародною спільнотою, подальшій класифікації, періодизації та систематизації національної нормативно-правової бази з метою її розвитку.

Наявна на сьогодні система інституційного забезпечення у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДу в Україні не враховує наявних проблем, що виникають на сучасному етапі боротьби зі СНІДом, та не забезпечує належної координації дій всіх суб'єктів державно-громадської співпраці в даній сфері. Окрім того, наявна система не має реальних механізмів для міжгалузевого співробітництва, горизонтального мережування (networking) та співпраці.

Належне інституційне забезпечення державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДу в Україні дасть змогу об'єднати зусилля системи охорони здоров'я та громади у подоланні епідемії ВІЛ/СНІДу, допоможе здійснювати ефективну державну політику в даній сфері та залучити додаткові фінансові ресурси для забезпечення контролю над захворюванням, знизити рівень стигми та дискримінації в суспільстві по відношенню до ВІЛ-інфікованих людей, підвищить рівень обізнаності населення у питаннях профілактики, діагностики та лікування ВІЛ/СНІДу.

Слід констатувати, що громадські організації відіграють дуже важливу, практично незамінну, роль при роботі з контингентами груп ризику, у формуванні у них прихильності до діагностики і лікування, зменшенні стигматизації. У громадських організацій діє ініціатива «Рівний – рівному», контингенти групи ризику мають високий ступінь довіри до її учасників. Основні завдання громадських організацій у державно-громадській співпраці щодо протидії ВІЛ/СНІДу полягають у тому, щоб вимагати відповідних заходів для протидії поширенню епідемії від державних органів влади, брати участь у розробці програм боротьби з ВІЛ/СНІД на міжнародному рівні, вимагати відповідальності від фармацевтичних компаній, а також брати участь у розробці та впровадженні інноваційних методів боротьби з ВІЛ/СНІДом.

Отже, громадські організації змушені брати на себе виконання тих функцій, які недоступні державі. Підтримка громадських організацій може бути єдиним джерелом допомоги людям, яким довелося відчувати на собі вплив епідемії.

Проте на сьогодні в діяльності громадських організацій у державно-громадській співпраці щодо протидії ВІЛ/СНІДу існує ряд проблем, серед яких:

- Низький рівень участі громадськості у плануванні, координуванні, моніторингу профілактичних заходів на місцевому, державному та міжнародному рівнях означає, що розробка і реалізація програм не буде ефективною, інтенсивною, спрямованою на конкретні групи людей.

- Навіть зважаючи на те, що цільове фінансування зросло у глобальному масштабі, недосконалість системи розподілу фондів і обмеженість можливостей громадських організацій розпоряджатися цими коштами, заважає швидкому отриманню фінансування і розподіленню коштів.

- Громадські організації у багатьох регіонах перебувають у зародковому стані або ще дуже незрілі; у регіоні може бути лише кілька громадських асоціацій, при чому відсутня їхня інфраструктура і взаємозв'язок, іноді їхньому розвитку перешкоджають законодавчі норми та політика владних структур.

- Багато груп населення залишаються на маргінесі суспільного життя, тому робота з ними шляхом впровадження методики «рівний - рівному» і набуття ними соціального досвіду залишається повільним процесом, що потребує значних зусиль.

- Навіть прогресивні методики при впровадженні їх на місцях проявляють свої слабкі місця і недоліки, тому громадськість повинна виступати у ролі незмінного спостерігача з метою забезпечення переростання сучасного прагнення подолати епідемію і зосередження зусиль на боротьбі з нею у всесвітньому масштабі у конкретні результати, відчутні людьми, що постраждали від епідемії.

На підставі узагальнення матеріалів різних авторських підходів [9] до розгляду причин виникнення та персистенції епідемії ВІЛ/СНІДу в українському суспільстві визначено п'ять груп детермінант, які впливають на розвиток епідемії ВІЛ/СНІДу: макrofактори, соціально-економічне середовище, індивідуальна поведінка, біомедичні фактори, управлінські аспекти. Основними проблемами управління у сфері профілактики ВІЛ/СНІДу в Україні є: недостатня практика застосування стратегічного планування, що базується на науково обґрунтованих даних та визначенні конкретних потреб; відсутність єдиної системи управління національною програмою; обмеженість усіх видів ресурсів; відсутність системи стандартів з надання послуг щодо профілактики, лікування, догляду та підтримки; недостатній контроль за дотриманням законодавства та нормативно-правових актів; відсутність єдиної національної системи моніторингу та оцінки; відсутність повноцінної координаційної функції з боку національного координатора тощо.

Не зважаючи на те, що стратегію боротьби з епідемією ВІЛ/СНІДу визнано одним із пріоритетів державної політики, стабілізувати її поки що не вдається. Тому на часі перегляд механізмів формування та реалізації державної політики у цій сфері, а також критеріїв визначення її дієвості. У відповідних галузях, задіяних до протидії поширенню ВІЛ/СНІДу, дієвість державної політики можна оцінити за допомогою таких критеріїв, як ефективність, результативність та економічність. Однак особливість цього процесу полягає в тому, що головна увага при оцінці цих показників приділяється не стільки отриманню певних результатів з найменшими затратами ресурсів, а також не стільки ресурсам та структурі, як наслідкам діяльності системи, зокрема досягненню конкретних результатів.

Тож з метою вдосконалення структурно-функціональної моделі державно-громадської взаємодії у сфері протидії ВІЛ/СНІДу необхідно:

- а) провести необхідний збір та ознайомлення з інформацією щодо можливості та необхідності децентралізації/інтеграції або розвитку медичних та немедичних послуг на певній території;

б) суб'єкти державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ мають чітко визначити місцеві пріоритети та напрями децентралізації/інтеграції або розвитку надання послуг на певній території, основний акцент на цьому етапі треба зробити на наступному:

- визначення доцільності децентралізації як основного шляху забезпечення загального доступу до послуг, пов'язаних з ВІЛ (можливість досягнення цільових значень показників щодо набору пацієнтів на АРТ, надання послуг з профілактики ВІЛ-інфекції, плани, щодо розширення ЗПТ тощо);

- визначення ключових пріоритетів та критичних проблем, які можуть стати на заваді розгортання послуг. Також, необхідно є розробка стратегії їх подолання;

в) суб'єкти державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ мають мобілізувати місцеве керівництво з питань охорони здоров'я та надати вмотивоване підґрунтя, щоб зацікавити інші сторони та виконавців у досягненні спільної мети, для цього рекомендується розробити конкретні регіональні плани дій (під час складання таких планів слід керуватися методологією SWOT та SMART);

г) суб'єкти державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ мають розробити річний план роботи (у співпраці із зацікавленими сторонами), що враховує всі наявні ресурси, а також доцільним є розроблення плану розвитку кадрового потенціалу.

д) стимулювання – однією з найважливіших функцій суб'єктів державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ є впровадження чітких процедур стимулювання працівників.

е) впровадити ефективну систему моніторингу та оцінки, ефективні канали зворотного зв'язку з працівниками охорони здоров'я, соціальними працівниками, представниками громадянського суспільства, створити механізми для інформаційного зворотного зв'язку на всіх рівнях надання послуг.

Основними компонентами цього процесу є такі складові:

- впровадження системи аудиту та наставницьких/моніторингових візитів до установ нижчого рівня з надання організаційно-методичної допомоги, вирішення поточних питань управління;

- впровадження системи періодичного опитування користувачів послуг з метою виявлення ключових прогалин у наданні допомоги.

Важливою проблемою є розмежування функцій і обов'язків суб'єктів державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ на різних рівнях. Оскільки децентралізація послуг, які надаються, з питань ВІЛ/СНІДУ призводить до певного розмежування функцій і обов'язків суб'єктів державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ, слід намагатися максимально чітко розмежовувати такі повноваження з метою уникнення дублювання, неточностей або непорозуміння, пов'язаних із виконанням обов'язків.

Пріоритетними напрямками удосконалення структурно-функціональної моделі державно-громадської взаємодії у сфері протидії ВІЛ/СНІДУ є:

- 1) структурна реорганізація системи медичного обслуговування з першочерговим розвитком первинної медико-санітарної допомоги на принципах сімейної медицини;

- 2) перехід від адміністративно-командної моделі до постачання допомоги на договірних (контрактних) умовах;

- 3) зміцнення фінансової складової;

- 4) узгодження обсягів державних гарантій щодо надання медичної допомоги з фінансовими ресурсами охорони здоров'я;

- 5) формування системи забезпечення і підтримки якості допомоги;

- 6) здійснення активної кадрової політики;

- 7) здійснення раціональної фармацевтичної політики на макро- та мікрорівнях;

- 8) управління змінами в галузі протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ.

Автором дослідження розроблено алгоритм оцінювання ефективності функціонування механізмів державно-громадської взаємодії у сфері протидії ВІЛ/СНІДУ в Україні, який дає змогу всім суб'єктам державно-громадської співпраці застосовувати уніфіковану анкету для забезпечення самоконтролю за виконанням прийнятих рішень, відповідної профілактичної програми в оперативному режимі. Ця методика також дає змогу вчасно вносити необхідні корективи за напрямками пріоритетного впливу у сфері профілактики ВІЛ/СНІДУ. Крім того, запропонований алгоритм дій щодо оцінювання ефективності заходів міжгалузевої співпраці з профілактики поширення ВІЛ/СНІДУ вперше у вітчизняній практиці управлінських підходів щодо контролю над цією епідемією має чітко окреслений кількісний вимір, що дає змогу більш точно конкретизувати діяльність як окремого підрозділу, так і визначити ефективність міжвідомчої співпраці. Наведена методика, на нашу думку, є універсальною і може застосовуватися з метою оцінювання державно-управлінської діяльності щодо запобігання іншим соціально небезпечним хворобам, таким як наркоманія, алкоголізм, туберкульоз тощо. Незаперечною є висока економічна ефективність запропонованої методики, адже для її застосування не потрібні значні фінансові ресурси, а простота отримання необхідної для самоаналізу інформації та прозорість процесу оцінювання дають змогу отримувати ідентичні результати під час проведення як самооцінювання, так і експертного оцінювання діяльності органів виконавчої влади у сфері профілактики ВІЛ/СНІДУ зовнішніми експертами та представниками громадськості, у тому числі й представниками громадських ВІЛ-сервісних організацій.

Висновки. Таким чином, у зв'язку із зазначеним вище, можна зробити висновки, що державно-громадська співпраця у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ в Україні перебуває в стадії свого становлення. Проте необхідність співпраці всіх її суб'єктів для формування та реалізації ефективної політики щодо протидії епідемії ВІЛ/СНІДУ на сьогодні є очевидною.

На часі формування єдиного дієвого органу координації дій суб'єктів державно-громадського співробітництва та його законодавче закріплення, а також удосконалення існуючих та розробка нових нормативно-правових актів, що регулювали б державно-громадське співробітництво у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДУ в Україні.

Серед недоліків, які мають місце у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДу в Україні, основними є: несистемність та неузгодженість дій між органами виконавчої влади різних рівнів, органами місцевого самоврядування та представниками громадськості; непослідовне та неадекватне лідерство та нагляд на національному та регіональному рівнях; незадовільний рівень планування та координації; брак чітких рівнів відповідальності; неефективне використання існуючих людських ресурсів; відсутність адекватних людських ресурсів та технічної експертизи в системі профілактики ВІЛ/СНІДу; незадовільне управління закупівлями та постачанням медичного обладнання, ліків, послуг тощо. Усе це суттєво актуалізує питання використання зарубіжного досвіду взаємодії з громадськістю в системі державного управління у сфері профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу в умовах епідемії.

Для розв'язання зазначених проблем необхідним є посилення взаємодії державних, громадських та приватних партнерів, використання сучасних методів врядування, управління, планування, моніторингу і оцінки, застосування нових підходів до протидії епідемії. Доцільним є також вивчення та запровадження в Україні кращого світового досвіду з питань стратегічного планування, менеджменту, орієнтованого на результат, та застосування програмно-цільового підходу до розробки програм з протидії поширенню ВІЛ/СНІДу.

Список використаних джерел.

1. Дешко Т. та ін. Права ВІЛ-позитивних людей і доступність для них послуг // Соціальна політика і соціальна робота.- 2005.- № 2.- С 31-52.
2. Семигіна Т.В. Особливості формування координаційних механізмів у політиці охорони громадського здоров'я // Віче. – 2009. – № 11. – С. 28-30.
3. Якобчук А. В. Періодизація національної нормативно-правової бази з питань протидії ВІЛ/СНІДу / А. В. Якобчук // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. -2013. - N 1. - С.35-37.
4. Рудий В. Законодавство України у сфері боротьби з ВІЛ/СНІДом: Сучасний стан і шляхи вдосконалення.- К.: Сфера, 2004.- 187 с.
5. Романенко Є. О. Державно-громадське партнерство як засіб формування державної політики // Місцеве самоврядування - основа сталого розвитку України : матеріали М65 щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 16 трав. 2014 р.) : у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, С. В. Загороднюка. - К. : НАДУ, 2014. - Т. 2. - 288 с.
6. Там само, с. 209.
7. Хожило І.І. Державна політика України у сфері профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу: механізми формування та реалізації : Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Донецький державний університет управління Міністерства освіти і науки України, Донецьк, 2009.
8. Семигіна Т. В. Політика протидії епідемії ВІЛ/СНІДу в Україні: між надіями та розчаруваннями? / Т. В. Семигіна // Наук. зап. НаУКМА. Сер. Політ. науки. - 2007. - Т. 69. - С. 22-27.
9. Там само.
10. Хожило І.І. Характеристика сучасних тенденцій державного управління у сфері профілактики ВІЛ-СНІДу в Україні / І. Хожило // Актуальні проблеми державного управління . – 2008 . – Вип.4(34) . – С. 16-25.

References.

1. Deshko, T. (2005), "The rights of HIV-positive people and the availability of services for them", *Sotsial'na polityka i sotsial'na robota*, vol. 2, pp. 31-52.
2. Semyhina, T.V. (2009), "Features of the formation of coordination mechanisms in the policy of public health", *Viche*, vol. 11, pp. 28-30.
3. Yakobchuk, A.V. (2013), "Periodization of the national regulatory framework on HIV/AIDS", *Visnyk sotsial'noi hihieny ta orhanizatsii okhorony zdorov'ia Ukrainy*, vol. 1, pp. 35-37.
4. Rudyj, V. (2004), *Zakonodavstvo Ukrainy u sferi borot'by z VIL/SNIDom: Suchasnyj stan i shliakhy vdoskonalennia* [Legislation of Ukraine in the area of HIV/AIDS: Current status and ways of improvement], Sfera, Kyiv, Ukraine.
5. Romanenko, Ye.O. (2014), "Public-public partnership as a means of forming a state policy", *Mistseve samovriaduvannia - osnova staloho rozvytku Ukrainy: materialy schorich. Vseukr. nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uchastiu* [Local Self-Governance - The Basis for Sustainable Development in Ukraine: Materials of the Annual All-Ukrainian Scientific and Practical Conference on International Participation], NADU, Kyiv, Ukraine, 16 May, vol. 2.
6. Romanenko, Ye.O. (2014), "Public-public partnership as a means of forming a state policy", *Mistseve samovriaduvannia - osnova staloho rozvytku Ukrainy: materialy schorich. Vseukr. nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uchastiu* [Local Self-Governance - The Basis for Sustainable Development in Ukraine: Materials of the Annual All-Ukrainian Scientific and Practical Conference on International Participation], NADU, Kyiv, Ukraine, 16 May, vol. 2.
7. Khozhylo, I.I. (2009), "The state policy of Ukraine in the field of HIV/AIDS prevention: mechanisms for the formation and implementation", Abstract of Ph.D. dissertation, Public Administration, Donets'kyj derzhavnyj universytet upravlinnia Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, Donets'k, Ukraine.
8. Semyhina, T.V. (2007), "The policy of counteracting the HIV / AIDS epidemic in Ukraine: between hopes and disappointments?", *Nauk. zap. NaUKMA. Ser. Polit. nauky*, vol. 69, pp. 22-27.
9. Semyhina, T.V. (2007), "The policy of counteracting the HIV / AIDS epidemic in Ukraine: between hopes and disappointments?", *Nauk. zap. NaUKMA. Ser. Polit. nauky*, vol. 69, pp. 22-27.
10. Khozhylo, I.I. (2008), "Characteristics of modern trends in public administration in the field of HIV/AIDS prevention in Ukraine", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 4 (34), pp. 16-25.

ТОВ "ДКС Центр"

Вгору